

Nord, els proverbis d'Oihenart, i la cançó popular relativa als sacs del molí que ens dóna a conèixer la *Morfologia* d'Azkue, (663.37), recollida a la vall navarresa de Léniz; però la de «morrall o saco de cuero» és pròpia de l'Alta i Baixa Navarra, Zuberoa i Lapurdi, i «zurrón de pastor» és del Roncal. N'abunden els derivats de fesomia ben basca: *zorroño* «barriga», «barrigón», *zorrote* «rocadero» (el de la filosa), *zoroto* «saquet», *zorrotu* «ficar en un sac». I en el *Supl* d'Azkue, aquest afegí *zorromakila* «garrote para atar los sacos» recollit a l'Ultzama navarrès.

Tot això prova que és un mot antic en l'idioma, per bé que no provi del tot que no pugui ser manlleu del romànic, molt antic, com opinà Schuchardt (*Litbl* XIV, 337), la possibilitat fonètica d'això no és clara: potser es podria justificar a base de la caiguda de la -n- intervocàlica, que és pròpia del basc, partint de la forma articulada **zorrona* > *zorroa*, però no deixaria d'haver-hi un metaplasme bastant anòmal, com sigui que en tals manlleus antics la cosa corrent llavors és trobar -or o bé -oe. I una variant *zorron* no la hi van donar a Azkue més que en el parlar baix-navarrès de Sara (justament allà on estuejava Schuchardt). En realitat comprenem que la raó en què Schuchardt es fun dava era en la suposada etimologia aràbiga.²

És realment un arabisme? Així ho admeteren Diez (*Wb*, 501), M-Lübke (*REW*, 8476b), Krüger (*l c*), Rohlfs (*l c*), i al final Neuvonen (223); però entre els conixedors de l'àrab només hi ha aquest i Eguílaz més ens estimaríem saber l'opinió dels bons crítics Engelmán i Dozy; ara bé aquests callen, en llurs glossaris d'arabismes.

En àrab només trobem *súrra* «crumena» (Freytag), «a purse» (Lane, 1672b). No hi ha dubte que és mot ben antic i ja d'Orient, car no sols el registra el gran diccionari clàssic del murcià Abensida († 1066), sinó els dels iranians arabitzats Djauharí (1004) i Firuzabadí (fi S. XIV), el del Zamaḥšarí (Aràbia, † 1145) i de l'egipci Fayyumí (S. XIV): el gran collector àrab de proverbis, Maidaní (que visqué tota la vida en el Khorassan) en reporta un on el mot figura embolcat abstractament en una atrevida metàfora oriental. Segueix usant-se modernament en tota la zona africana, com a «bourse», «group d'argent», «nouet» a Algèria (Beaussier), «group d'argent» (paquet o sac de diners que s'envia d'un poble a l'altre) a Egipte (Boqtor), «ballot, gros paquet» a Palestina (Humbert); «grosse plateforme en pierre au centre de l'étuve du bain maure» a l'algeria oriental de Constantina-Setif (Lentin, p. 170).

Especialment designa el saquet o bossa per posar diners, com ho reconegueren ja Abensida, i el Firuzabadí, tot i admetre-li aplicació general; mentre que el Djauharí i els altres orientals citats no li'n reconeixen d'altra; i així es dedueix també de diversos testimonis citats per Dozy (*Suppl* I, 826b) relatius al Sàhara i a d'altres punts d'Àfrica, Egipte, Meca i Medina.

Es comprèn que això fou essencial en el mot, car em sembla que és derivat de l'arrel *sarr*, ben coneguda i clàssica (ja corànica), que si bé té l'abast de 'fer so-

roll' en general, tenia especialment el matís de fer un so durable o repercutidor («he made a prolonged sound or noise» com precisen diversos autoritzats lexicògrafs, Lane 1671b, fi), especialment apropiat per al d'ingir de la moneda en efecte *sarrí*, que arribà a ser el nom del 'dirhem' en general, consta que s'aplicava als diners comptants «i sonants», i els vells lexicògrafs (Djauharí, Zamaḥšarí, Abensida etc.) ho fan constar d'aquesta manera («that sound or rings when struck», Lane, 1673a).

I això regolfà en l'acc. que també atribueixen ells al verb *sarr* 'ficar diners ben lligats en una bossa' i també 'lligar una bossa' generalment. No és l'únic substantiu que en resultà amb aquest sentit sinó també *sarr* 'petit bot de cuir, balde' («leathern bucket») i *sarira* (tots dos ja en el Firuzabadí etc.), designant precisament els dirhems ficats en bossa, i passant després al sentit de saquet («sachet en toile, non cousu» a Algèria: Lentin). El sentit econòmic és molt general, i molt d'Orient, car passa a designar una pensió anual a Egipte, i la que reben els habitants de Medina, «payable par le trésor public» del Caire o d'Estambul, com consta ja en el S. XV (Dozy, 826b15-18); sense que manquin allà testimonis d'altres aplicacions: «sachet dont on se sert pour assaisonner les viandes», en el gloss. del Mansurí (S. X?, S. XIII?).

Però a tot això es nota la manca o escassetat de testimonis hispanoaràbics —car Abensida, nat a Múrcia, aviat es quedà a Orient, i el seu lèxic és rigorosament purista, a penes amb cap aportació europea: en el cas reportat a *SARANDA* és un mot a què al·ludeix però no incorpora en el seu lèxic—; i no sols no en dóna Dozy cap que ho sigui, sinó que el mot no figura en els nostres lèxics *PALC* ni *RMA*, si bé aquest el dóna en el sentit de 'llombrígo' (comparat amb una bosseta?) i tots dos porten un altre derivat de l'arrel, *masarr*, però de nou amb aplicació monetària: «talegón, correo de dineros», «percutius».

No podem dubtar, doncs, que es tracta d'un mot sòlidament aràbic, absolutament lliure de la sospita d'hispanisme.

Però quant als sons no lliga gaire amb els del nostre, car no hi ha en àrab cap forma en -on. I aquesta és quasi constant en romànic, només amb dues excepcions que res no proven: *zurra* «bolsa de piel de animal» en l'alt-lleonès de Sajambre (Fz Gonzz, *Oseja*, 370), però la seva creació regressiva no sols la revela el seu caràcter estrictament local i modern, sinó la mateixa definició, fent constar que és «más grande que el *zurrón*». És doncs un augmentatiu secundari en -a. Hi hauria un testimoni de *surro* en les *Cantigas* d'Alfons X («roubava o ouro e a prata e o metia en seu *surro*»), que justament s'aparta de tots els altres testimonis romànics per aplicar-se a una bossa de diners, i per tant podria ser un cas isolat de real arabisme; i encara en dubtem perquè termina en -o, de manera que pot ser un altre exemple de regressió; però fins es pot dubtar que tingui existència real, car no forma part del text poètic, sinó com a llegenda d'una miniatura (§ 182): i allà és més fàcil que nul·loc que hagi